

инфотеймизации. На основе результатов исследования Интернет–СМИ Украины, России, США и Великобритании анализируется взаимосвязь онлайн инфотеймента и политической вовлеченности общества. Основываясь на полученных результатах, авторы приходят к мысли о наличии связи онлайн инфотеймента в новостях о международных отношениях и политизированностью общества, а именно делается вывод о том, что онлайн инфотеймент является ответом медиакомпаний на низкий интерес общества к политическим новостям.

Ключевые слова: онлайн инфотеймент, политизированность, Интернет, международные отношения, новости, журналистика.

* * *

УДК 323.39

Морарь М. В.,
доктор політичних наук, професор кафедри
суспільно-гуманітарних наук, Таврійський
державний агротехнологічний університет
(Україна, Мелітополь), morar.nikolay@mail.ru

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ЄВРОПЕЙСЬКА ЦІННІСТЬ ТА ПРИНЦИП ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАРТІЙНИХ ЛІДЕРІВ

Актуалізується та обґрунтовується теза про те, що політичний плюралізм, як співіснування й конкуренція ідей, концепцій, теорій і систем, що дають різні відповіді на політичні питання, породжує важливі практичні проблеми: необхідність підтримки й зміцнення єдності суспільства, члени якого дотримуються різних світоглядів; забезпечення консенсусу щодо основних норм і цінностей, необхідних для його функціонування й розвитку; утвердження толерантності у відносинах між прибічниками різних світоглядів, розвиток діалогу між ними; запобігання гострих конфліктів на політичному підґрунті.

Зазначені проблеми актуальні для українського суспільства, в якому представлений широкий спектр політично-ідеологічних орієнтацій. Крім того, в сучасній Україні гостро стоїть проблема подолання політичного протистояння. Це зумовлює необхідність розвитку толерантності і діалогу. Велика роль у розв'язанні цих проблем належить партійним лідерам.

В цьому контексті підкреслюється, що партійні лідери, як важливі суб'єкти у системі політичної діяльності виконують такі функції: артикуляція й агрегування інтересів певних соціальних груп; боротьба за здобуття політичної влади; використання політичної влади з метою здійснення суспільно значущих завдань; контроль за діяльністю державних органів або формування та здійснення прийнятого політичного курсу; політичне виховання й ідеологічна соціалізація виборців тощо.

Важливою передумовою і водночас засобом їх досягнення в умовах конфліктного протистояння виступає політична толерантність.

Політична толерантність розглядається як різновид взаємодії та взаємовідносин між різними соціальними групами, політичними партіями, лідерами, за якого сторони виявляють сприйняття і терпіння щодо різниці у поглядах, уявленнях, позиціях та діях.

У статті аналізується політичну толерантність як невід'ємним компонентом та принципом діяльності партійних лідерів. Наголошується на тому, що у суспільствах із розмаїтістю культур і мов, численними каналами й інститутами вираження соціальних, національних, релігійних та інших інтересів, як правило, більше передумов для реалізації принципу толерантності у відносинах всередині багатопартійної системи. Водночас, на нашу думку, принцип толерантності на практиці поки що не є характерним для процесів партіотворення у нашій країні. Реальний формат взаємодії вітчизняних партійних сил подекуди на жаль виключає наявність будь-яких принципів, а тактика політичної боротьби та політичного протистояння відзначається відсутністю принципових засад толерантності.

Робиться висновок, що партіям та їхнім лідерам необхідно опанувати науку й мистецтво політичного діалогу, взяти на озброєння певний набір правил політичної поведінки. Серед них, зокрема визначення правомірності протилежної позиції, відмова від претензії на монополне володіння істиною в останній інстанції тощо.

Розвиток політичного життя суспільства веде до розуміння й визнання того, що репрезентувати загальне, бути носіями суспільної сутності, мають всі люди, а не якась окрема частина суспільства. Політична діяльність має спиратися на визнання того, що будь-яка суспільна проблема може бути розв'язана тільки на ґрунті загальної згоди.

Ключові слова: політична толерантність, партійний лідер, партія, політична діяльність, політичний процес, політичний плюралізм, принципи, політична стабільність, суспільний інтереси.

На нинішньому етапі розвитку українського суспільства на весь зріст постало завдання подальшого зміцнення незалежної держави, збереження стабільності і міжнародної угоди, протистояння спробам розколоти країну за ідеологічними і національними ознаками.

У вирішення цих питань партійним лідерам належить визначальна роль.

Партійні лідери, як важливі суб'єкти у системі політичної діяльності виконують такі функції: артикуляція й агрегування інтересів певних соціальних груп; боротьба за здобуття політичної влади; використання політичної влади з метою здійснення суспільно значущих завдань; контроль за діяльністю державних органів або формування та здійснення прийнятого політичного курсу; політичне виховання й ідеологічна соціалізація виборців тощо [5, с. 174].

Реалізація цих інтересів партійних сил є практично неможливою без укладання політичних домовленостей між ними, взаємної підтримки. В цьому контексті слід звернути увагу на те, що одним із головних завдань взаємодії та співробітництва партійних лідерів полягає у досягненні оптимального співвідношення інтересів різних політичних сил між собою, а також із об'єктивними потребами та інтересами суспільства в цілому.

Процес взаємодії партій та їхніх лідерів відбувається на постійній основі. Він є важливим для української політичної системи та суспільства в цілому. Тому потребують докладного дослідження глибинні механізми цього процесу в контексті формування партійних домовленостей, ситуативних та стратегічних союзів, блоків і парламентських коаліцій. Ще більшої актуальності питання взаємодії партій набуває перед майбутніми виборами в Україні, де взаємозалежність тактики та принципів партійних лідерів вочевидь стане запорукою успіхів та активної участі їхніх політичних сил у діяльності органів влади.

Партійна проблематика, яка безпосередньо стосується і об'єкта дослідження, знайшла різноманітне висвітлення в роботах таких представників політичної науки – В. Бебика, Д. Видрина, В. Литвина, В. Мейтуса, В. Мальярчука, М. Примуша, Ю. Шведа та інші. У них партійний феномен досліджується в різних аспектах і функціях, але, як правило, насамперед у системі владних відносин. Проте, кожен із вітчизняних патологів при розгляді своєї дослідницької проблеми, більшою чи меншою мірою торкався і до питання політичної толерантності як принципа діяльності партійних лідерів.

Важливий науковий інтерес представляють праці В. Горбатенка, В. Кременя, М. Михальченка, А. Пахарєва, Ф. Рудича, де аналізуються проблеми сучасного суспільства, ролі політичних партій та їх лідерів в умовах політичної модернізації країни. У цілому, наголосимо, окреслена проблема має міждисциплінарний характер – наукові розвідки здійснюють як представники політичної науки, так і суміжних із нею дисциплін – історії, соціології, права, науки державного управління тощо.

Отже, окремі аспекти даної проблематики достатньо активно вивчаються вітчизняними науковцями. Що стосується проблеми політичної толерантності як принципа діяльності партійних лідерів, то означене питання взагалі ще не стало об'єктом спеціального наукового аналізу, хоча має надзвичайно важливе значення для практики сучасного державотворчого процесу.

Метою дослідження є розкриття змісту та визначення особливості політичної толерантності як принципа діяльності партійних лідерів.

Толерантність є нормою сучасного цивілізованого світу. Як така вона прокламована Декларацією принципів

толерантності, затвердженою Резолюцією Генеральної Конференції ЮНЕСКО 16 листопада 1995 року.

Поняття толерантності формувалося протягом багатьох століть. Сама ідея толерантності походить до історії філософської думки.

Ще у 17 ст. британський філософ Дж. Локк дійшов висновку: досконала толерантність – це не тільки свідоме та позбавлене негативного забарвлення визнання державою свободи когось «іншого» вести свої громадянські справи у будь-який спосіб, який відповідає встановленим законом межах. Це ще й захист з боку держави свободи кожного пересічного громадянина від будь-якого нелегітимного її обмеження.

Міркування Дж. Локка ґрунтувалися на визнанні свободи як невід'ємного права людини і неприпустимості втручання держави у справи віросповідання. Тобто толерантність є наслідком прийняття фундаментальних цінностей ліберальної демократії. Коли у 1689 році британський парламент ухвалив Акт терпимості, досить швидко з'ясувалося, що легітимне співіснування кількох церков зовсім не лише не веде до анархії і втрати керованості, як вважали раніше, а, й робить державу сильнішою.

Відтак, толерантність вперше продемонструвала свій потенціал як дієвий інструмент досягнення політичної злагоди. Надалі поняття толерантності було поширене не тільки на стосунки громадянина і держави з приводу віри, а й на відносини між більшістю суб'єктів суспільних відносин. Сьогодні розуміння толерантності поглиблюється далі. Людство пройшло шлях від толерантності–терпимості як вимушеної реакції на «інше» – через нейтральне сприйняття та захист «іншого» – до свідомого надання слабкому «іншому» певних переваг у самореалізації [7, с. 240].

Необхідно зазначити, що в історії суспільної думки давно існувала тенденція пошуку механізмів гармонізації соціальних відносин. Ця тенденція розвивалася переважно у руслі гуманістичних напрямків, які, на протипагу принципам насильства, непримиримості, ворожнечі й заперечення компромісу пропонували ідею толерантності (від лат. *Tolerantia* – терпимість) у відносинах з усіма «іншими», що відрізняються за індивідуальними чи груповими ознаками. І хоча нетерпимість неминуче супроводжувала економічні й політичні кризи в усіх країнах в усі часи, толерантність завжди залишалася універсальною загальнолюдською цінністю й основою для розвитку людських контактів на різних рівнях: у взаємовідносинах між окремими особистостями, між різними за організацією соціальними групами, між народами та державами.

Основні аспекти розуміння толерантності в сучасних умовах відображені у Декларації принципів толерантності, підписаної 1995 р. в Парижі 185 державами–членами ЮНЕСКО:

«1.1. Толерантність означає повагу, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження і способів проявів людської індивідуальності...

1.2. Толерантність – це не поступка, поблажливість або потурання. Толерантність – це насамперед активне ставлення, що формується на основі визнання універсальних прав і основних свобод людини... толерантність повинні виявляти окремі люди, групи, держави.

1.3. ...Толерантність – це поняття, що означає відмову від догматизму, від абсолютизації істини і утверджує норми, встановлені в міжнародних правових актах у галузі прав людини...

1.4. Вияв толерантності, який співзвучний повазі прав людини, не означає терплячого ставлення до соціальної несправедливості, відмови від своїх або поступки чужим переконанням...» [1].

Важливість проблеми підвищення значення толерантності важко переоцінити. Це стосується процесів, які відбуваються на рівні окремої людини, політичних, конфесійних, міжетнічних або економічних проблем. Крім того, початок ХХІ ст. в світі був позначений активізацією екстремістської ідеології та практики, в Україні – поглибленням системної кризи, гострою політичною боротьбою, нестабільністю.

Зміцнення державної єдності та ключові рубежі завдань модернізації в Україні неможливо досягти без забезпечення громадянської згоди, довіри, порозуміння між політичними силами. Важливою передумовою і водночас засобом їх досягнення в умовах конфліктного протистояння виступає політична толерантність.

В цьому контексті, автор поділяє точку зору вітчизняних учених В. Кременя та В. Ткаченко про особливу роль системи державної освіти у формуванні толерантної моделі нації і досягненні національного консенсусу в суспільстві. Члени спільноти неминуче мають досягти спільності історичної долі та спільної загальнонаціональної культури, тобто досягти порозуміння щодо свого минулого й сподівань на майбутнє, усвідомити систему цінностей і почуттів, які пов'язують всіх громадян з рідним краєм. Тому нічого дивуватися, коли після здобуття Україною незалежності завдання досягнення спільної громадянської й національної ідентичності було покладено на систему державної освіти та засоби масової інформації і саме вони повинні доводити до громадськості імператив толерантності як безумовного принципу поведінки, який в етиці німецького філософа І. Канта розглядався як безумовне моральне веління, вічне і незмінне, яке покладено в основу моралі. Це стосується як представників національної більшості, так і представників національних меншин [3, с. 27].

Політичну толерантність можна розглядати як різновид взаємодії та взаємовідносин між різними соціальними групами, політичними партіями, лідерами, за якого сторони виявляють сприйняття і терпіння щодо різниці у поглядах, уявленнях, позиціях та діях. В цьому плані дослідники І. Жадан та Н. Шовкопляс справедливо визначають політичну толерантність як форму соціальної поведінки, яка забезпечує зв'язок і взаємодію різних, відмінних один від одного суб'єктів [2, с. 453].

Відзначимо, поняття політичного має безпосередній стосунок до відносин влади. Влада як реалізація відносин панування і підкорення передбачає боротьбу суб'єктів політики як закономірну і тому цілком очікувану характеристику взаємин між ними, що проявляється в конкуренції ідей, програм, цінностей, в суперництві партій та лідерів.

Феноменологія політичної толерантності в суспільстві охоплює також реалізовані в поведінці акторів норми та цінності політичної культури, проявляється через особливості змісту впливових політичних ідеологій та пануючий тип політичного дискурсу; фіксується в

характері стосунків всередині еліти, між її структурними елементами, між політичними лідерами.

Політична толерантність проявляється в першу чергу в здатності суб'єктів політичної системи, артикулювати та втілювати в життя не схожі між собою, суперечливі групові інтереси, уникаючи при цьому деструктивних, руйнівних для всього соціуму наслідків від неминучих конфліктних зіткнень між ними, і орієнтувати способи їх розв'язання виключно у формат всебічного зацікавленого обговорення з наступною домовленістю.

Проблему толерантності можна розглядати з різних позицій: і як етико-філософську норму, і як принцип взаємин між послідовниками різних ідеологічних концепцій, переконань і вірувань, і як метод соціально-політичних рішень і дій, і як важливу норму виховання підростаючого покоління, і як обов'язкову умову будь-якого соціального, світського або конфесійного служіння. Тому, на думку дослідників, доцільно використати поняття «політична толерантність» у вузькому і в широкому смислі слова.

У вузькому вона охоплює якісний бік процесу взаємодії тих суб'єктів, які реалізують їх у зв'язку з функціями самої політики. Все те в управлінні, в поглядах на його сутність та призначення, форми та методи, в практичній діяльності щодо здійснення в суспільстві влади, в організації держави, що припускає плюралістичність як їх принцип, забезпечує варіативність і змагальність, діалог з іншим і здатність розв'язувати конфлікти мирним шляхом, і тим самим сприяє поширенню в масовій свідомості консенсусного мислення і культури домовленості, характеризує політичну толерантність.

У широкому смислі політична толерантність відображає ставлення індивідів один до одного у різних сферах суспільних відносин, якщо особливості їх перебігу та наслідки їх взаємодій набувають політично значимого впливу на життєдіяльність залучених до них груп людей і оцінюються ними самими в контексті взаємин «державо-суспільство», «влада-громадянин». Будь-яка справа у будь-якій суспільній сфері, що зачіпає групові інтереси і що за для запобігання можливих порушень свобод і прав інших потребує симетричного реагування та регулювання з боку інституціоналізованого носія легітимного впливу, набуває політичного значення [6, с. 76–79].

Загалом, політична толерантність виступає як системна властивість демократичної організації влади, як важлива передумова діяльності її суб'єктів з артикуляції не співпадаючих, конкуруючих між собою партікулярних інтересів у напрямі їх погодження між собою.

Політична толерантність є невід'ємним компонентом та принципом діяльності партійних лідерів.

Принцип толерантності передбачає сприйняття і взаємне визнання один одного лідерами самих різних політичних партій. Цей принцип виявляється істотно залежним від характеру структури суспільства. Якщо соціальна структура суспільства пронизана полярними протиріччями між тими або іншими страдами, то й відносини між партійними лідерами різних ідеологій будуть мати конфліктний характер, лише підігруючи напруженість суспільних відносин. Але якщо соціальні групи орієнтуються на єдину систему цінностей та ідеалів, то й партійна система та відносини між її лідерами будуть характеризуватися більш м'якими і толерантними формами міжпартійних і партійно-державних відносин.

Додамо, що у суспільствах із розмаїтістю культур і мов, численними каналами й інститутами вираження соціальних, національних, релігійних та інших інтересів, як правило, більше передумов для реалізації принципу толерантності у відносинах всередині багатопартійної системи. Водночас, на нашу думку, принцип толерантності на практиці поки що не є характерним для процесів партієтворення у нашій країні.

Політичне співробітництво та політичні компроміси в сучасній українській політиці, як справедливо відзначає А. Пахарев, явище дуже рідке. Вітчизняна громадськість стає свідком гострих, а інколи непримиренних чвар і непорозумінь не тільки між політичними опонентами, а між вчорашніми союзниками та коаліціантами [8, с. 38]. На думку Р. Балабана, політичні партії не стали ідеологічними інститутами і не виконують традиційних партійних функцій [9, с. 220].

Політичне життя України свідчить про те, що партіям та їхнім лідерам необхідно опанувати науку й мистецтво політичного діалогу, взяти на озброєння певний набір правил політичної поведінки. Серед них, як справедливо відзначає В. Литвин, визначення правомірності протилежної позиції, відмова від претензії на монополне володіння істиною в останній інстанції [4, с. 10]. «Атакуйте проблему, а не партнерів» – пишуть американські політологи Р. Фішер і С. Браун, – «поставтеся до переговорів не як до змагання, а як до процесу пошуку спільного рішення, намагайтеся переконати іншу сторону в справедливості та обґрунтованості ваших пропозицій, замість того, щоби просто зламати опір іншої сторони» [10, с. 41]. Ця думка особливо актуальна для України, оскільки історично склалося так, що у нас боротьба ведеться не проти ідей, а проти їхніх носіїв.

Розвиток політичного життя суспільства веде до розуміння й визнання того, що репрезентувати загальне, бути носіями суспільної сутності, мають всі люди, а не якась окрема частина суспільства. Політична діяльність у сучасному світі має спиратися на визнання того, що будь-яка суспільна проблема може бути розв'язана тільки на ґрунті загальної згоди. В цьому плані політична толерантність виступає як головний чинник досягнення мира та злагоди.

Список використаних джерел

1. Декларація принципів толерантності. Затверджена резолюцією Генеральної конференції ЮНЕСКО 16 листопада 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/russian/document/declarat/toleranc.htm>.
2. Жадан І. Толерантність в системі ставлень суб'єкта політичної активності / І. Жадан, Н. Шовкопляс // Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні; ред. кол. С. Д. Максименко, М. Й. Боришевський, В. Т. Циба та ін. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2003. – С. 450–459.
3. Кремень В., Ткаченко В. Толерантність як імператив: національна ідентичність в добу глобалізації / В. Кремень, В. Ткаченко // Політичний менеджмент. – К., 2011. – №2 (47). – С. 14–33.
4. Литвин В. Політична арена України: Дійові особи та виконавці / В. Литвин. – К.: Абрис, 1994. – 495 с.
5. Морарь М. В. Політична діяльність політичних лідерів сучасної України: теорія та практика / Морарь М. В., Морарь Н. П. // Науково-теоретичний і громадський-політичний альманах Грані. – Дніпропетровськ, 2011. – №1 (75). – С. 173–178.
6. Носовець В. О. Політична толерантність як головний чинник досягнення миру та злагоди / В. О. Носовець // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія. Політологія. – 2009. – №91–93. – С. 76–79.

7. Основи демократії: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / за заг. ред. А. Колодій. – К.: «Ай Бі», 2002. – 684 с.

8. Пахарев А. Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні: навчальний посібник / А. Д. Пахарев; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України. – Київ: ППІЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2011. – 183 с.

9. Політичний клас у сучасній Україні: специфіка формування та тенденції розвитку / За заг. ред. Ф. М. Рудича. – К.: Парламентське вид-во, 2010. – 336 с.

10. Сохань Л. У людському вимірі / Л. Сохань // Політика і час. – 1992. – №1. – С.41–53.

References

1. Deklaratsiya printsipyu tolerantnosti. Zatverdzena rezolyutsieyu Generalnoyi konferentsiyi YuNESKO 16 listopada 1995 roku [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.un.org/russian/document/declarat/toleranc.htm>.

2. Zhadan I., Shovkoplyas I. Tolerantnist v sistemi stavlen sub'ekta politichnoyi aktivnosti // Sotsialno-psihologichniy vimir demokratichnih peretvoren v Ukraini; red. kol. S. D. Maksimenko, M. Y. Borishhevskiy, V. T. Tsiba ta in. – К.: Ukrainiyskiy tsentr politichnogo menedzhmentu, 2003. – S.450–459.

3. Kremen V., Tkachenko V. Tolerantnist yak imperativ: natsionalna identichnist v dobu globalizatsiyi // Politichniy menedzhment. – К., 2011. – №2 (47). – S.14–33.

4. Litvin V. Politichna arena Ukraini: Diyovi osobi ta vikonavtsi. – К.: Abris, 1994. – 495 s.

5. Morar M. V., Morar N. P. Politichna diyalnist politichnih lideriv suchasnoyi Ukraini: teoriya ta praktika // Naukovo-teoretichniy i gromadskogo-politichniy almanah Grani. – Dnipropetrovsk, 2011. – №1 (75). – S.173–178.

6. Nosovets V. O. Politichna tolerantnist yak golovniy chinnik dosyagnennya miru ta zlagodi // Visnik Kiyivskogo natsionalnogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya: Filosofiya. Politologiya. – 2009. – №91–93. – S.76–79.

7. Osнови демократії: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / за заг. ред. А. Колодій. – К.: «Ай Бі», 2002. – 684 с.

8. Paharev A. D. Politichni instituti i protsesi v suchasniy Ukraini: navchalniy posibnik / NAN Ukraini, in-t polit. i etnonats. doslidzh. im. I. F. Kurasa NAN Ukraini. – Kiyiv: IPIEND im. I. F. Kurasa, 2011. – 183 s.

9. Politichniy klas u suchasniy Ukraini: spetsifika formuvannya ta tendentsiyi rozvittu / Za zag. red. F. M. Rudicha. – К.: Parlamentske vid-vo, 2010. – 336 s.

10. Sohan L. U lyudskomu vimiri // Politika i chas. – 1992. – №1. – S.41–53.

Morar M. V., Doctor of Political Sciences, professor of social sciences and humanities, Taurian State Agro technological University (Ukraine, Melitopol), morar.nikolay@mail.ru

Tolerance as a European value and principle of political party leaders

Updated and substantiated the thesis that political pluralism, coexistence and a competition of ideas, concepts, theories and systems which give different answers to political questions, raises important practical problem: the need to maintain and strengthen the unity of society, whose members have different worldviews; ensure consensus on the basic norms and values necessary for the functioning and development; establishing tolerance between adherents of different ideologies, promote dialogue between them; prevention of violent conflicts on political grounds. These problems are urgent for the Ukrainian society, which presents a wide spectrum of political and ideological orientations. In addition, in today's Ukraine, the acute problem of overcoming of political confrontation. This calls for the development of tolerance and dialogue. A big role in solution of these problems belongs to the party leaders.

In this context, it is emphasized that the party leaders, as important actors in the system of political activity carry out the following functions: articulation and aggregation of interests of certain social groups; the struggle for the conquest of political power; the use of political power to implement socially important objectives; monitoring the activity of state bodies or the formation and implementation of the adopted political course; political education and ideological socialization of voters and the like.

An important prerequisite and both the means to achieve them in conflict confrontation serves the political tolerance.

Political tolerance is seen as the type of interaction and relationships between the various social groups, political parties, leaders, whose sides are of perception and patience in regard to difference in views, views, positions and actions.

The article analyzes the political tolerance as an integral component and the principle of the activity of the party leaders. Stresses that, in societies with a variety of cultures and languages, numerous channels and institutions expression of social, national, religious and other interests, as a rule, more prerequisites for implementation

of the principle of tolerance in the relations inside a multiparty system. At the same time, in our opinion, the principle of tolerance in practice is not yet indicative of the processes parton in our country. The actual format of interaction of domestic political forces somewhere on unfortunately excludes the existence of any of the principles and tactics of political struggle and political confrontation marked by a lack of fundamental principles of tolerance.

It is concluded that the parties and their leaders need to master the science and art of political dialogue, to adopt a set of rules of political behavior. Among them, in particular for determining the appropriateness of the opposite position, giving up claims to exclusive possession of the truth in the last instance, etc.

The development of the political life of the society leads to the understanding and recognition of what is to provide General, to be a carrier of a public entity, are all people, and not any particular part of society. Political activities should be based on the recognition that any social problem can be resolved only on the basis of mutual consent.

Keywords: political tolerance, the party leader, the party, political activities, political process, political pluralism, the principles of political stability and public interests.

Morar H. V., доктор политических наук, профессор кафедры общественно-гуманитарных наук, Таврический государственный агротехнологический университет (Украина, Мелитополь), morar.nikolay@mail.ru

Толерантность как европейская ценность и принцип политической деятельности партийных лидеров

Актуализируется и обосновывается тезис о том, что политический плюрализм, как сосуществование и конкуренция идей, концепций, теорий и систем, которые дают разные ответы на политические вопросы, порождает важные практические проблемы: необходимость поддержки и укрепления единства общества, члены которого соблюдают разных мировоззрений; обеспечение консенсуса относительно основных норм и ценностей, необходимых для его функционирования и развития; утверждение толерантности в отношениях между сторонниками разных мировоззрений, развитие диалога между ними; предотвращение острых конфликтов на политической основе.

Указанные проблемы актуальны для украинского общества, в котором представленный широкий спектр политически-идеологических ориентаций. Кроме того, в современной Украине остро стоит проблема преодоления политического противостояния. Это предопределяет необходимость развития толерантности и диалога. Большая роль в решении этих проблем принадлежит партийным лидерам.

В этом контексте подчеркивается, что партийные лидеры, как важные субъекты в системе политической деятельности выполняют такие функции: артикуляция и агрегирования интересов определенных социальных групп; борьба за получение политической власти; использование политической власти с целью осуществления общественно значимых задач; контроль за деятельностью государственных органов или формирования и осуществление принятого политического курса; политическое воспитание и идеологическая социализация избирателей и т.п.

Важной предпосылкой и вместе с тем средством их достижения в условиях конфликтного противоборства выступает политическая толерантность.

Политическая толерантность рассматривается как разновидность взаимодействия и взаимоотношений между разными социальными группами, политическими партиями, лидерами, с помощью которой стороны проявляют восприимчивость и терпение относительно различия во взглядах, представлениях, позициях и действиях.

В статье анализируется политическая толерантность как неотъемлемый компонент и принцип деятельности партийных лидеров. Делается акцент на то, что в обществах с разнообразием культур и языков, многочисленными каналами и институтами для выражения социальных, национальных, религиозных и других интересов, как правило, есть больше предпосылки реализации принципа толерантности. Вместе с тем, по нашему мнению, принцип толерантности на практике пока что не является характерным для процессов партиосоздания в нашей стране. Реальный формат взаимодействия отечественных партийных сил кое-где, к сожалению, исключает наличие любых принципов, а тактика политической борьбы и политического противостояния отмечается отсутствием принципиальных принципов толерантности.

Делается вывод о том, что партиям и их лидерам необходимо овладеть наукой и искусством политического диалога, взять на вооружение определенный набор правил политического поведения. Среди них, в частности определение правомерности противоположной позиции, отказ от претензии на монопольное владение истиной в последней инстанции и т.п.

Развитие политического жизни общества ведет к пониманию и признанию того, что репрезентовать общее, быть носителями общественной сущности, могут все люди, а не какая-то отдельная часть общества. Политическая деятельность должна опираться на признание того, что любая общественная проблема может быть решена только на основе общего согласия.

Ключевые слова: политическая толерантность, партийный лидер, партия, политическая деятельность, политический процесс, политический плюрализм, принципы, политическая стабильность, общественный интерес.

* * *